

»SLOVENE« volja
po pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . K 240.—
za pol leta K 120.—
za četrt leta K 60.—
za en mesec K 20.—
Za inozemstvo celoletno K 480.—

== Sobotna izdaja: ==
za celo leto K 40.—
za inozemstvo K 80.—

SLOVENE

== Cene inseratov: ==
Enostopenjska petina vrsta mali
oglas po K 4.— in K 6.—
veliki oglas nad 45 mm vi-
šine po K 8.—, posilna itd.
po K 12.—
Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izvenredni
ponedeljski in dneva po praz-
nika ob 9. uri zjutraj.
Mesečna priloga: Vestnik M.S.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Ro. opisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 8. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herc. 7563.

Dr. A. L.

Ustroj oblastne in okraj- ne samouprave.

Organi oblastne samouprave so gla-
som zakonskega načrta o samoupravi ob-
lastna skupščina in oblastni odbor, okraj-
ne samouprave pa okrajna skupščina in
okrajni odbor.

1. Oblastna samouprava. Oblastna
skupščina se voli po splošnem, enakem,
neposrednem, tajnem in proporcionalnem
pravu za dobo štirih let. Za proporc
je osvojen D'Ontonov sistem, kombiniran s
starim srbskim sistemom. Volilno pravico
imajo vsi državljani, ki smejo voliti tudi v
narodno skupščino. Za to ostane tudi vo-
lilni spisek isti kakor je bil sestavljen za
volitve narodnih poslancev. Volilni okraj
so okraj (srezi, torej naši sedanji sodni
okraj) in mesta, ki imajo preko 5000 pre-
bivalstva. Na vsakih 10.000 ljudi pride en
poslanec in na ostale preko 5000 ljudi še
en poslanec. Število poslancev, ki pride na
okraje, določi upravno sodišče. Tudi veri-
fikacijo izvrši upravno sodišče. Ta sodišča,
ki jih zahteva ustava v čl. 102, se bodo
ustanovila šele, kadar bodo državotvorci
našli čas, da njihovo organizacijo prepisejo
iz zakonodaje drugih držav. Volilno postop-
panje je mutatis mutandis isto kakor za
narodno skupščino. Oblastna skupščina se
sklicuje redno vsako leto za 5. november,
da reši najprej proračun. Zasedanje traja
najdalje en mesec. Sklicati se more tudi iz-
redno zasedanje, ki sme trajati samo 15
dni. Skupščina si voli svoje predsedstvo.
Skupščina je reševajoči in nadzorni organ
oblastne samouprave. Ima pravo, da izda-
ja oblastne uredbe o vseh vprašanjih, ki
spadajo v njen delokrog. Izvršilni organ
oblastne samouprave je oblastni odbor, ki
ima najmanj 5, največ 8 članov. Voli ga
skupščina. O odvisnosti oblastne samoupra-
ve od državnih organov smo govorili že v
enem prejšnjih člankov.

2. Okrajna samouprava. Njeni organi
so okrajna skupščina in okrajni odbor. Čla-
ne okrajne skupščine in njih namestnike
volijo občinski odbori iz svoje sredine ali
izven nje za dobo štirih let. Volitve se mo-
rajo vršiti meseca avgusta. Vsaka občina,
ki ima vsaj 1500 prebivalcev, voli enega
člana in enega namestnika. Za vsakih na-
daljnih 1500 prebivalcev pripada občini zo-
pet en član in en namestnik. Ostanek pre-
ko 1000 se računa za 1500. Manjše občine se
lahko složijo, potem volijo njih odbori
skupno na enem mestu. Za člana je lahko
izbran oni, ki ima vse pogoje, da sme voliti
za narodno skupščino, in vrhutega mora
v dotičnem okraju stanovati vsaj 3 leta do
razpisa volitev. Okrajno skupščino sklicu-
je — zopet proti samoupravnim načelom —
veliki župan najmanj dvakrat na leto,
spomladi in jeseni. Redno zasedanje traja
1—3 dni. Okrajni odbor sestoji iz predse-
dnika in 4 članov. Druge določbe so v gla-
vnih stvareh analogne onim o oblastni sa-
moupravi.

3. Prehodne odredbe. Zakon o samo-
upravi stopa v veljavo istočasno z zaka-
nom o razdelitvi države na oblasti in o
splošni upravi. Ta odredba je pomanjkljiva,
ker je istočasno treba tudi zakona o nad-
zorstvu finančnega ministra in glavne kon-
trole nad gospodarstvom samoupravnih
edinic, zakona o državnem svetu kot naj-
višji nadzorni vlasti nad samoupravnimi
edinicami, dalje je treba zakona o uprav-
nem sodišču, za kojega predlagajo prehod-
ne odredbe sicer surogat, torej par zaka-
nov več kakor si to domišljajo lahkomišel-
ni zakonotvorci. Sploh se zdi, kakor da so
potekle prehodne odredbe izpod drugega
peresa nego ostali zakonski predlogi, ker
so nezrele, ne do konca premišlene, dočim
so ostali zakonski predlogi vsaj tehnično
dobro izdelani, kar kaže, da ni imela zra-
ven svojih prstov demokratska družba Sa-
gadin-Rus. Prvi proračun pripravi veliki
župan. Takoj po konstituiranju skupščine
se voli oblastni odbor, na katerega preide-
jo vsi posli »okrajnih in županijskih«
samo-
uprav, v kolikor to zakoni dopuščajo. A
kaj je s posli kranjskega deželnega odbora,

ra, štajerskega deželnega odbora itd., ki
so bili prenešeni le začasno na pokrajins-
ko vladno s sigurnim prepričanjem, da se
kmalu skliče pokrajinski sabor? To vpra-
šanje je tem važnejše, ker točka 8. pre-
hodnih odredb določa, da preide vsa imo-
vina (aktivna in pasivna) okrajne odnosno
županijske samouprave na oblastno samo-
upravo. A kaj je z imovino Kranjske, Šta-
jerske? Dosedanji samoupravni uradniki,
kojih bi skupščina ne sprejela, se penzijo-
nirajo. Na čigav račun? Volitve za oblast-
ne skupščine se imajo izvesti tri mesece
po dnevu, ko je stopil zakon o samoupravi
v veljavo, volitve za okrajno skupščino pa
3 mesece po izvolitvi oblastne skupščine.

Mandat g. Davidovića — brezuspešen.

RAZGOVOR DAVIDOVIĆA Z DR. KOROŠCEM. — VSI KLUBI ODKLANJAJO
DEMOKRATE. — ODLOČITEV NA RADIKALNEM KONGRESU.

G. Pašić je že v sredo popoldne javil
glavnemu radikalnemu odboru, da ne mo-
re sprejeti pogojev, ki so mu jih stavili za-
stopniki nekaterih strank, zlasti ne demo-
kratskih, in da namerava vrniti kralju
mandat. Ko je nato zvečer sporočil Pašiću
Davidović, da vztrajajo demokratje pri
svojih dosedanjih zahtevah, mu je Pašić
odgovoril, da pomeni to prekinjenje razgo-
vorov in da smatra s tem svojo misljo za
končano. V četrtek popoldne je Pašić
vrnil kralju mandat za sestavo vlade. Kralj
je poveril sestavo vlade g. Davidoviću. Da-
vidović se je takoj podal k Pašiću ter mu
predložil tri možnosti za sporazum: 1. De-
mokratje bi odstopili radikalom portfelje
za finance, notranje zadeve in socialno po-
litiko in prevzeli mesto teh tri druge por-
telje, ki so jih upravljali sedaj radikali;
2. radikali naj bi sami razdelili portfelje v
dva dela, dočim naj bi demokrati izbirali;
3. demokrati naj bi razdelili portfelje na
dva dela in radikali naj bi izbirali. Davi-
dović, osebno najsimpatičnejša oseba med
srbskimi demokrati, pa nima sreče in je
brez vsakega dvoma, da se mu sestava
vlade ne bo posrečila. Vse izven dosedanje
vladne koalicije stoječe parlamentarne
skupine so odklonile njegove ponudbe, od
dosedanjih vladnih strank so mu pa na
uslugo samo slovenski samostojneži. Celo
muslimani so izjavili, da s samimi demo-
krati brez radikalov ne gredo v vladno. Od-
govor zemljoradnikov sicer še ni javljen,
pa ni nobenega dvoma, da bo popolnoma
negativen. Glavna skupščina radikalne
stranke 11. t. m. bo šele položaj razčistila,
ali sestavi vladno stare koalicije zopet Pa-
šić ali pa bo ostal zadnji, edini izhod, da
prevzame vodstvo volitev — Protić.

Belgrad, 9. dec. (Izv.) Danes popoldne
je Ljuba Davidović povabil predsednika
Jugoslovanskega kluba dr. Korošca v pro-
store demokratskega kluba in ga obvestil,
da mu je kralj poveril mandat za sestavo
nove vlade. Davidovićev vladni program
je nekoliko širši od Pašićevega. Davidović
želi, da bi parlament sprejel nekatere
kmetijske zakone (kmetijski kredit, zava-
rovanje kmetijskih pridelkov proti toči
itd.). Glede volivnega zakona je izjavil Da-
vidović, da bi ga predložil parlamentu šele
tedaj, ko bi videl, da se njegov vladni pro-
gram ne da izvesti.

Dr. Korošec je izjavil, da se morajo
najprej urediti notranje razmere v državi.
Nujno potrebna je revizija ustave. Spre-
meniti se mora politični kurz v Sloveniji,
na Hrvaškem, v Vojvodini in v južni Sr-
biji. Davidović je nato izjavil, da je tudi on
mišljenja, da je treba na vsak način pomi-
riti Slovence in Hrvate. Glede revizije
more spremeniti. Davidović je priznal, da
politika ministra prosvete ni bila taka kot
bi morala biti.

Dr. Korošec je nasvetoval Davidoviću,
naj pokliče v Belgrad tudi zastopnike Hr-
vatskega bloka. Davidović je dejal, da se
bo o tem posvetoval s svojim klubom.

Ker ni izgleda, da bi se stališče demo-
kratskega in Jugoslovanskega kluba moglo
dovesti v sklad in ker demokrati sami ne

Dokler ni upravnih sodišč, jih lahko nado-
meščajo redna apelacijska sodišča. Pamet-
na je odredba: »V kolikor bo po postoje-
čih zakonih županijska oziroma okrajna
samouprava vršila nadzorno ali disciplin-
sko oblast nad občinami, preide ta oblast
na odgovarjajoče organe oblastne samo-
uprave.« A zopet je vprašanje, kako s pra-
vicami kranjske in štajerske deželne sa-
mouprave? Ne bi bilo odveč, ako bi ta
vprašanja glede odnosa starih deželnih av-
tonomij do projektiranih novih samouprav
na podlagi »prehodnih odredb«
obdelal nekdo, ki pozna deželno avtonomijo od
blizu, vsaj bliže, nego je to mogoče držav-
nim uradnikom.

računajo na to, da bi Jugoslovanski klub
vstopil v vladno, se Ljuba Davidović ne bo
več pogajal z dr. Korošcem.

Belgrad, 9. decembra. (Izv.) Danes ni
bilo seje radikalnega kluba. Seja je skli-
cana za jutri popoldne. Iz tega se vidi, da
Pašić želi zavleči krizo do glavnega kongre-
sa radikalne stranke, ki bo v nedeljo, dne
11. t. m., da izve njegovo mnenje. Na tem
kongresu se bo odločilo, ali ostane dose-
danja koalicija, ali pa sestavi Stojan Pro-
tić volivni kabinet.

Belgrad, 9. dec. (Izv.) Danes popoldne
se je sestel Ljuba Davidović s predsedni-
kom radikalnega kluba Aco Stanojevićem.
Pa razgovoru je Davidović izjavil, da je ze-
lo zadovoljen z rezultatom. Iz tega se vidi,
da radikale nameravajo vzdržati koalicijo
z demokrati. V tem slučaju bi prevzel mi-
nistrski predsednik Pašić predsedstvo, no-
tranje ministrstvo pa kak demokrat iz-
vzemši Pribečevića.

Belgrad, 9. dec. (Izv.) Muslimani so iz-
javili Davidoviću, da brez radikalcev ne
gredo v vladno. Zahtevajo, da se v njihovem
smislu izvede agrarna reforma v Bosni in
da dobe versko avtonomijo.

Belgrad, 9. decembra. (Izv.) Zastop-
nik socialistnih demokratov je izjavil Davi-
doviću, da ne gredo v vladno, pač pa so pri-
pravljani v parlamentu novo vladno podpi-
rati v vseh važnih vprašanjih.

Belgrad, 9. dec. Danes je novi manda-
tor krone za sestavo kabineta Ljuba Davi-
dović nadaljeval svoja pogajanja z načel-
niki parlamentarnih skupin. Ob 9. uri 30
minut se je sestel s predsednikom kluba
Slovenske kmetijske stranke, ki mu je dal
zelo ugoden odgovor. Klub Slovenske sa-
mostojne kmetijske stranke se popolnoma
strinja s programom in delom demokratov
in ni z ozirom na to nobenih ovir za nje-
gov vstop v vladno g. Davidovića. Zatem se
je Ljuba Davidović razgovarjal s predse-
dnikom zemljoradniškega kluba Lazićem, ki
mu je obljubil, da bo o zadevi poročal svo-
jemu klubu, ki bo končno veljavno sklepal o
vstopu v vladno. Zemljoradniški klub bo
svoj odgovor sporočil že tekom jutrišnjega
dne.

Zagreb, 9. dec. »Večer«
poroča iz Bel-
grada, da je njegovemu dopisniku ugleden
član radikalne stranke na vprašanje, za-
kak je Nikola Pašić vrnil kralju mandat za
sestavo nove vlade, odgovoril, da je Nikola
Pašić star in dalekoviden politik, ki ve, da
je skupnost z demokrati za bodoče nemo-
goča. Nikola Pašić hoče vsekakor imeti na
kongresu radikalne stranke svobodne ro-
ke, ker bo bržkone kongres začrtal radi-
kalni stranki nove smernice politiki, ki
mora brezpogojno pretrgati vsako zvezo
med radikali in demokrati ter poiskati
možnost sporazuma s Hrvati, muslimani
in Jugoslovensko ljudsko stranko. Narav-
no je, da tega sporazuma ne bo mogel iska-
ti Nikola Pašić, temveč Stojan Protić, ki
mu bo Pašić prepustil vodstvo politike ra-
dikalne stranke. Ponudba sestave vlade
Ljubi Davidoviću je samo akt ustavne pra-
kse in ničesar več.

čano potekla. Slavnostne akademije v Glas-
benem zavodu so se udeležili zastopniki
jugoslovanskega episkopata, vlade, voja-
štva in drugih javnih uradov in korporacij.

Ženska volivna pravica odklonjena.

Belgrad, 9. dec. (Izv.) Na današnji seji
zakonodajnega odbora so ponovno raz-
pravljali o ženski občinski volivni pravici
v Sloveniji. V imenu Jugoslovanskega kluba
sta govorila dr. Hohnjec in dr. Šimrak.
Ženska volivna pravica je bila odklonjena.
Socialni demokrati so se držali zelo rezerve-
virano.

Oster nastop Jugoslovanskega kluba za izenačenje plač.

Belgrad, 9. dec. (Izv.) Danes dopol-
dne je imel sejo finančni odbor. Razprav-
ljal je o dvanajstlinah. V imenu Jugoslov.
kluba je dr. Dulibić ostro nastopil proti te-
mu, da so uradniki, vpokojenci in drugi v
Srbiiji drugače plačani kakor pa v pre-
čanskih krajih. To dejstvo povzroča
silno nezadovoljnost. Če se izenačujejo
zakoni, naj se izenačijo tudi plače.

AMERIKA BO ZNIZALA DAVKE.

Washington, 7. dec. Zakladni tajnik
je kongresu predložil letno poročilo, v ka-
terem se razpravlja vprašanje glede deset
milijard dolarjev, katere dolgujejo tuje
države, in v katerem se naglašja, da se bo
moralo v 6 mesecih plačati 6750 milijonov
dolarjev kratkoročnih posojil. Za to je tre-
ba opustiti vsa nova podjetja, ki bi se bolj
obremenile državni zaklad. Največji del
poročila obsega argumente za znižanje
davkov na dohodnino, ki znašajo sedaj 50
odstot. in katere namerava zakladni urad
znižati za 20—25 odstotkov in naposled na
10 odstotkov. Pretirana davčna obremenit-
ev bi neugodno vplivala na gospodarsko
delovanje in izčrpala za industrijo potreb-
ni kapital.

OBOROŽEVANJE NEMCIJE.

Pariz, 8. dec. Na popoldanski seji fran-
coske zbornice, na kateri se je razpravljalo
o proračunu za vojno, je povzel besedo
bivši vojni minister Lefevre, ki je ostro
nastopal proti Nemčiji. Rekel je, da je že
poprej vedno trdil, da pripravlja Nemčija
mobilizacijo sedmih milijonov vojakov, kar
je omenil že tudi Briand v Washingtonu.
Število pa se je od tedaj še zvišalo. Lefev-
re je nato prečital zapisnik vseh takozva-
nih tajnih organizacij in je izjavil, da Nem-
čija krepko dela na to, da bi dosegla veli-
ko koncentracijo svojih sil. Nemška vojska
je dobila nov službeni pravilnik, katerega
uvod je spisal general Seeckt, v katerem
se trdi, da se mora nemška vojska tako iz-
vežbati in organizirati, da bo tako močna
kakor je bila pred vojno, da bo zamogla
začeti misliti na »vztrajno«. Iz tega je jasno
razvidno, da pripravlja nemška vojska na-
pad. Francija stoji nasproti narodu, ki šte-
je 60 milijonov, z Avstrijo vred celo nad
70 milijonov prebivalcev. Nemčija bi svo-
jo odškodnino lahko plačala, toda rajši ku-
puje orožje, kakor da bi plačevala svoje
dolgoze.

NOVI DAVKI V AVSTRIJI.

Dunaj, 9. dec. Narodni svet je začel
danes drugo čitanje državnega proračuna.
Med debato je naznanil zvezni finančni mi-
nister dr. Gürtler veliko število novih dav-
čnih predlogov.

IRSKO VPRAŠANJE.

London, 8. dec. Po vestih iz Dublina
se je De Valera izrekel proti angleško-ir-
skemu dogovoru, ker nasprotuje besedilo
dogovora željam večine naroda, ki je svo-
je želje izrazil pri volitvah v zadnjih treh
letih.

London, 8. dec. Razven De Valere sta
še notranji minister in minister za narod-
no obrambo proti angleško-irskemu dogo-
voru. Ostali trije ministri ga odobravajo.

London, 9. dec. Kralj je izdal prokla-
macijo, po kateri se bodo vsi na Irskem
zaprti politični zločinci izpustili na svo-
bodo.

NEMIRI V ČIKAGI.

London, 9. dec. V Čikagi je prišlo do
resnih nemirov, katerih se je udeležilo
preko 10.000 oseb. Policija je rabila orož-
je. Devet demonstrantov je bilo ustre-
ljenih.

15-letnica »Domagoja«.

Zagreb, 9. decembra. (Izvirno.) Pro-
slava 15letnice Domagoja je nad vse sve-

Dijaški dan 1921.

Naše katoliške dijaške organizacije so ta dan sijajno dokazale upravičenost svojega obstoja. Naše dijaštvo je pokazalo, da samo iz sebe pravilno pojmuje naloge praktičnega krščanstva. Proslava Dijaškega dne 1921 nam je zares lahko začetek nove vere in neustrašenega pogleda v bodočnost.

Kot veličastna ouvertura se nam je zdela cerkvena slovesnost tega dne. Točno ob 6. uri jutraj je bila veličastna stolna cerkev polna. Ves prostor pod kupolo in še daleč doli v glavni ladji je bil zaseden po dijaštvu, moškem in ženskem. Tiho sv. mašo je celebriral prevzvišeni škof ob asistenci gg. kanonikov Čekala in Šiške. Med sv. mašo je vse navzoče dijaštvo prejelo pri glavnem oltarju iz rok prevzvišenega kruha življenja. Bil je to trenutek, ki je moral siehernega ganiti, ki veruje v poštenje naše mladine. Videl si tu že pri delu za ljudstvo osivele člane starešinstva pa vse vrste dijaštva doli do 10-letnega prvotolca.

Ob pol 10. uri se je zbralo vse dijaštvo v veliki dvorani Ljudskega doma k slavnostnemu manifestacijskemu zborovanju. Dvorana je bila v ta namen okusno dekorirana. Ob sprednji steni primerno okrašeni sliki dr. Mahnič in dr. Kreka, ob njih veličastna zastava sv. Mihaela (Slov. kršč. soc. zveze) ter zastava Kat. društva rokodelskih pomočnikov, oder zakrit. Točno ob pol 10. uri je prišel prevzvišeni, za njim številni zastopniki vseh naših organizacij, starešinstvo, krščansko ženstvo in lepo število katoliškega občinstva. Izmed dijaštva je treba posebno omeniti impozantno število katoliških dijakov, ki so napolnile ves balkon in galerijo. Je to vesel pojav na polju krščansko-socialnega dela, ki obeta novo dobo v krščanskem ženskem pokretu v Sloveniji.

Zastor se dvigne. Pred očmi imamo bajni prizor: Skalnata tla ob morju. Ob robu se izmed lovorovih drevov dviga vitez skalnat steber, noseč kip Srca Marijinega, obsevanega od nevidne luči. Visoko v daljavi petje: Zdrava zemlje vse Gospa.

Po tem veličastnem prizoru otvori zborovanje predsednik pripravljalega odbora za Dijaški dan iur. Ivo Peršuh ter poda besedo prvemu govorniku g. poslancu dr. Gosarju.

Dr. Gosar je v kratkem govoru orisal prapor, okoli katerega naj se vije vse javno delo katoliškega inteligenta. Prvo je živa vera, brez predsodkov in pogojev, drugo konsekvenco življenja po veri in verskih naukih, tretje pa dejanska in nesebična ljubezen do trpečega bližnjega kot logična posledica pravega krščanskega mišljenja. Drugi govornik g. theol. Jagodic je v temperamentnih besedah orisal katoliškega dijaka pred tronom Nebeške Kraljice. K njej, najvišji zaščitnici mladine, se zateka katoliški dijak v urah težav, ponosen vstopa v vrste njene armade, Marijine kongregacije, od Nje upa uspehov in pomoči. — Po končanem govoru je štiriglasen dijaški zbor zapel Marijino pesem.

Mnogo mladeniške neustrašenosti in junaštva dijaških vrst je pokazal tretji govornik g. Bartol. V viharinih sedanjih časih katoliški dijak ne izgublja orientacije. Pogled uprt v križ gre s širokim srcem med ljudstvo — v orlovskem kroju. Kot Orel ni samo in edino telovadeč, temveč mu je telovadba eno izmed sredstev v dosigo visokih ciljev — moralnega življenja in vsestranskega prerodenja človeštva v duhu Kristusovem.

Po navdušeno sprejetih besedah g. Bartola je nastopila pred kipom nebeške Kraljice močna četa akademikov. Pozvan od predsednika zborovanja, da jo sprejme v Jugoslov. orlovsko zvezo, je viharo po-

zdravljen nastopil predsednik J. O. Z. dr. Megler. Opozoril je akademike na vzvišene cilje Orlovske organizacije, v kateri jih čakajo le bremena. Samo požrtvovalnost junaka jim bo porok, da ta bremena prenašajo dostojno in krščanskega mladeniča vredno. Ko se je slovesen sprejem v smislu določil Orlovskega poslovnika izvršil, se je zahvalil predsednik Akademikega Orla za sprejem, povdarjaje neomajno zvestobo katoliškega dijaštva programu Orlovske organizacije. Veličastno orlovsko himno, ki je sledila besedam predsednika Akademikega Orla, je vse navzoče občinstvo stoji odpele.

Nastop gđe. Sete Voduškovce nas je uveril, da je misel dijaških ženskih organizacij vredna vse pozornosti in podpore. Ideje, ki vodijo delo teh organizacij in ki jih je govornica orisala na jako simpatičen način, so daleč od vsega, kar ni žensko, a polne pravičnega razumevanja apostolstva krščanske žene. — Naj bi vsa naša javnost gledala na važno gibanje med našim ženskim inteligenčnim naraščanjem z zares skrbnim očesom in mladih vrst ne razkrajala z neupravičenimi predsodki.

Kot zadnji je nastopil g. phil. Ilc in govoril o temi: Katoliški dijak in ljudstvo. Ne samo, da je katoliški dijak pripravljen stopiti enkrat z vsemi svojimi zmognostmi v službo katoliškega slovenskega ljudstva, svoje ožje domovine, ne, z enako ljubeznijo se oklepa svoje širše domovine, države. Kljub vsem sumničjem od strani nasprotnikov, da katoliški dijak ne misli za državo in z njo, bo isti gledal v njej vedno tvorbo previdnosti božje in jo kot tako z vsemi silami čuval. Nato je predsednik zborovanja g. Peršuh z jedrnatim nagovorom zaključil zborovanje.

Dijaški dan dosega vedno bolj svoj namen. Katoliško dijaštvo si je svojih nalog svestno in brez strahu izstopa vsako leto radostnega srca na svoj praznik pred svojo javnost. Stoji se zborovalci poslušali ganljivo spominsko besedo za g. dr. Mahničem. Apelu predsedstva, da vsa naša javnost stremiljenja katoliškega dijaka podpira posebno moralno, in činevskemu zagotovitvi udanosti in zvestobe katoliškega dijaštva Cerkvi in njenemu predstavniku škofu, je sledila »Lepa naša domovina« in »Pravde Boge«. — Razšli smo se po tem zborovanju z zavestjo, da smemo vrstam našega dijaštva zaupati popolnoma in verovati v še lepšo prihodnost krščanskega pokreta.

Telovadni večer dijaškega Orla je bil izredno lep in prijazen. Prijatelji katoliškega dijaštva so napolnili dvorano in galerijo v Unionu, vse katol. organizacije so poslale svoje zastopnike med dijake, sam vladika ljubljanski je obiskal večer in govoril mladini, najbolj pa je vodstvo orlovske zveze pokazalo, kako veliko zanimanje obrača na dijaškega Orla.

Sporod, bogat in pester, pretkan s simpatičnimi, elektrizirajočimi figurami nove orlovske koračnice (muzicirala je godba Dravske divizije), je potekal v svežem ritmu z dveminutnimi odmori in petminutnimi govori. Vladač je tako domač, topel ton v družbi, kakor ga edinole na orlovskih prireditvah v Unionu tu in tam doživimo. Ta večer je nedvomno pridobil dijaštvu, ki je na svojem drugem dijaškem dnevu pokazalo toliko plemenitega stremiljenja, dela in tudi uspehov, poleg gnotne podpore mnogo novih prijateljev in zaščitnikov.

Telovadni večer je otvorila vrsta Orlov-djakov (6) na bradlji; pokazali so lepe zmognosti. Nato je govoril akad. Peršuh o pomenu dijaškega dneva, ko katoliško dijaštvo stopa v javnost, da si pridobi pomoč in ljubezen vseh slojev katoliškega ljudstva za svoje delo in boje. 11 Orlov-djakov je prednašalo ljubko in z umevanjem ob-

sežne ritmično-simbolične proste vaje za orl. tabor v Brnu. 15 dijakov je pokazalo lepoto prostih vaj s preciznim, minuciozno našudiranim izvajanjem prostih vaj ob klavirju.

Tedaj je prvič nastopil javno novi predsednik Jugoslov. orlovske zveze, dr. Megler, govoreč z mogočnim glasom v hrvaščini dijaštvu na odru in občinstvu v dvorani o junaštvu katol. dijaka. Po vojni, ki je zanemarila učbo se mladino, je prvo in najagilnejše začelo stremeti po izpopolnitvi katoliško dijaštvo. Preganjano od svobodomiselnih nasilnih reakcij je šlo v kongregacije, ostreje napadeno pa je obkleslo najrazdalnejše odlo — orlovski kroj in začelo junaško, javno nastopati, da pokaže svoj pogum in odločnost v borbi za verski ideal, svoje preziranje nasilnemu brezverstvu. Žrtve rde uspehe, boj venča zmaga, zato Orel mnogo upa na dijaštva. Končal je s pozivom na katol. stariše: vso katol. mladino v Orla! »Ne čemo biti pasje meso za vukove, jesmo ljudi, krščani, iskreni Jugoslaveni! Sijajnemu govoru in ponosno korakajoči četi je odzdravil mogočen aplavz, ki je pričal, da so na naši strani vsi sloji ena družina bratov in sester.

Sledilo so še štiri telovadne točke: izboren nastop 5 dijakov na drogu, ki je pričal, da že mladi dijaki-Orli obvladujejo najtežje sestave in si upajo izvajati vratomne salto-ouskoke; proste vaje 8 Orlic — ljubka skladba, izvajana v svežem tempu, z originalnimi poskoki posejana — postavile so jih same; skupinske vaje dveh petoric Orlov (češke orlovske), krasne po koncepciji, divne v dovršenem izvajanju (le škoda, da pari niso bili enaki po velikosti) in končno 3 skupine (ena trinadstropna) 20 Orlov, vse lepe in slikovite podobe kvišku strmeče mladine na rdečem ozadju.

Kratko je govoril prisrčno aklamiran prevzvišeni g. škof o pravem delu za narod, na katero naj se katol. mladina pripravlja z ljubeznijo do resnice, z vzgojo v kušanskih čednostih, ki so podlaga srčne kulture Nar. posl. Sušnik pa je pozdravil v imenu Jugoslov. kluba, ki se bori za zmago resnice in pravice v javnem življenju, ki hoče uveljaviti krščansko resnico in pravico v narodu in državi. Iz vrst dijaštva pričakuje apostolov, ki bodo popularizirali kot dozoreli možje in žene načrte naših voditeljev v spns naroda.

Ob 11. uri so večer zaključili in le obotavljajoč se je velika družina razšla s prepričanjem, da doračša med nami nov rod, pokoljenje močnih misli in junaškega dela, vredno naše podpore in simpatij. — r.

Politične novice.

Shod SLS. Kmečka zveza za Kamniški okraj je priredila pretekli ponedeljek v Kamniku javen shod, ki je bil zelo dobro obiskan. Poročala sta poslanca dr. Gosar in prof. Sušnik. Po shodu se je vršil živahen razgovor o perečih gospodarskih vprašanjih. Sklenilo se je, da bo Kmečka zveza prirejala v Kamniku stalne mesečne sestanke. Prihodnji tak sestanek se vrši 3. januarja 1922.

V Osilnici je imel g. poslanec Škulj 29. nov. dva shoda. V Papežih in loco, v Osilnici, obakrat pred polnoštevilnimi poslušavci vseh vasi brez razlike strank. Napeto so poslušali o potrebi revizije ustave v smislu samouprave, o zahtevi, da država spoštuje kat. cerkev in o kapitalizmu in izrekli so ostro grajo »samostojnim«, ki so nas v vseh treh ozirih prodali. Izvoliti so se dali in stopili celo v vlado, ne da skrbje za kmete, ampak zase. Se hujša graja se je pa izrekla »samostojnim«, da so na strankinem shodu v Ljubljani nastopili proti naši železnici. »V zobe nam pljunite, če bomo še kedaj šli s »samostojnimi«, so

rekli tudi bivši »samostojni« izmed posl. šavcev. — Če se še pomisli, da je g. Škulj prišel v velikem snegu in skozi zamete, da se porazgovori z najbolj oddaljenimi volivci, je umljivo, da si je ljudstvo ustvarilo objektivno sodbo o njegovi požrtvovalnosti in izreklo neomajno zaupanje jugoslov. klubu. O odepitvi in priklopitvi h Karlovcu pa še slišati niso dali poslušavci. — »Pustite nas, kakor smo. Ostanemo Slovenci!«

Stojan M. Protič o krizi. V »Radikaluc od 8. t. m. piše Protič: »Da se ministrska kriza v parlamentarni državi pravilno reši, se morajo igre udeleževati vse parlamentarne sile in vsa parlamentarna načela. V sedanji krizi tega ne vidimo. Sedanja naša kriza je omejena le na gotove parlamentarne skupine, druge pa naravnost izključuje. Dalje se rešuje na ozki podlagi, na podlagi politike, ki so jo vodile dosedanje vladne stranke. Radikalna stranka vidi v dosedanji svoji politiki neke nedostatke, ki bi se jih rada iznebila z boljšo državno upravo. To pa po mojem mnenju ni mogoče. Demokratska stranka pa doslej ni pokazala drugega kot svojo sposobnost za nesposobnost. Politika, ki vnaprej izključuje parlamentarne stranke, ni prava parlamentarna politika in ne more biti narodna, kajti pravi parlamentarizem zahteva, da se mora vedno računati z vsemi parlamentarnimi skupinami.«

Zbližanje med Pašičem in Protičem? »Obzorov« dopisnik javlja iz Beograda, da bo postal politični položaj zrel za Protiča, če se demokratom ne posreči sestaviti nove vlade. »Obzor« smatra, da utegne kralj v tem slučaju pozvati na dvor Protiča.

Pribičević pri kralju. O Pribičeviću vi zadnji avdijenci pri kralju pišejo begradske »Novosti«: »Takoj za Pašičem je prišel na dvor Pribičević. Zakaj? Morebiti, da izve, kaj je kralju povedal Pašić ali pa da on sam obvesti kralja o svojih nazorih o položaju. Kaj tacega pa, kar je napravil Pribičević, v demokratični in parlamentarni državi ni dopustno, ker bi se prav lahko dalo sklepati, da se ustvarja tudi pri nas dvorna kamarila. To tudi Pribičević dobro ve in zato upamo, da se taki koraki ne bodo več ponavljali.«

Omejevanje zborovalne svobode. Za občinske volitve, ki se vršijo jutri, razvijajo vse stranke v Zagrebu največjo agilitnost, prireajo sestanke, sklicujejo shode in izdajajo na tisoče letakov, pamfletov in cele liste. Po udeležbi na svojih shodih so demokrati uvideli, da bodo popolnoma propadli. Zato so najpreje poskusili, da bi vlada v Beogradu volitve odgodila. V sled odločnega protesta dr. Šimraka in drugih poslancev se jim je ta nakana ponesrečila. Da bi svoj poraz kolikor toliko ublažili, so angažirali sedaj vojaštvo in pokrajinsko upravo v Zagrebu. Prva je pričela pozivati na orožno vajo vojaške obvezance rojene 1. 1896. in naprej. Vsi ti so morali nastopiti službo 8. t. m. »Hrvat« pravi na to, da je upravičena domneva, da je to storjeno zato, da se čim več volivcem onemogoči glasovanje, ker je to v korist stranki, ki se bori proti ljudstvu. Pokrajinski namestnik pa je prepovedal volivni shod, ki ga je Hrvatski blok sklical na praznik, češ da je Radić že na prejšnjih sestankih govoril proti državi in netil plemensko mržnjo. Radić te prepovedi so Radić in njegovi tovariši poslanci sklicali sestanek ob istem času, sklicujoč se na zakonske predpise. Policija ozir. pokrajinski namestnik Demetrović pa je prepovedal tudi to. Kljub tej prepovedi pa se je zbralo mnogo volivcev, ki so hoteli zborovati. Policija jih je razgnala in je bilo pri tej priliki aretiranih več oseb. Med zagrebskim prebivalstvom je ta nastop pokrajinske vlade povzročil razumljivo razburjenje in ogorčenje.

S. M. Cankar

(ko se tretjič letuje dan njegove smrti).

Črv časa ne gloje v njegovem delu in ga ne drobi. V njegovih tvorbah še srce bije, in če pogledaš natanko — živeli živeli, diha in gleda iz široko razprtih oči. Ali bo večno živel? Tri leta še niso preizkušnja na življenje in smrt — po smrti. So knjizevniki, ki so odprli oči po petdesetih letih trohnenja. Vendar se odmičejo zastori izpred njegovih oblik, njegovi »resnici«, njegovi »pravici« so dala že ta tri leta potrdilo in pečat.

Objektiven kulturni delavec ne umre. Mož, ki se v sodbi premotiti ne da: tu pravica, tam krivica, ostane sodnik vse večne čase. Zakaj krivica je ista, najsi jo na rovaš režeš kapitalistu ali duševnemu samodržcu, eksploaterju dela ali verižniku narodovih kulturnih vrednot. Nikoli ne bo stopil med pravičnike, ki v produktu dela in denarja ne razlikuje zaslužka od zaslužka, nikoli ne bo oproščen krivde, ki narodu izmika tisočletno last, ker je nihče ne brani, ker leži na cesti. In ker naroda naposled sploh ni? Kdo ga je dokazal? Znano je, da se kapitalist kaj rad sklicuje na poedinega delavca kot človeka, ki da

mu je svet in ki z njim itak kalkulira. Po goji stavkujoče mnczice — pa so nesprejemljivi. Ni težko pogoditi, da ravno iz takega naziranja gleda z vampirskimi očmi sesavec. Koalicija stoji pod sankcijo kazenskega paragrafa po milosti baš takih računarjev. Skupnih interesov ni. Dobrina, ki ji je pogoj, da si jo ustvari, štiti in za »svetinj« proglasi družba — je san! Poteza meri v srce materialne kulture delavskega sloja. Ne s posameznim prijenljivim delavcem je napravljen ta račun, temveč z delavcem, prostim vseh spon, ki ga vežejo na skupno usodo. In ki skupnih vrlin ne potrebuje, ker sklepa pogodbo sam in je sam zanjo odgovoren. Zaščite neosebne »družbe« ne potrebuje, ker se osebno zagovarja in rešuje.

Le tako je bilo mogoče, da so se lotili tudi immaterialnih blagov družbe ki ji je ime narod. Z maso se ne pogajamo! Enotna volja je nevolja! Poedincea treba vprašati, kaj misli, denimo, o svojem jeziku kot posredovalnem sredstvu v trgovini in prometu. Ali bi ga ne zamenil za — volapük? Njega, ki svoj narod vendar reprezentira, treba vprašati, ali je narod res nekaj, kar živi in rase, usiha in vre, kipi in pada, narašča in pojema, poginja in zmaguje in vendar ne umre. Njega treba vprašati, kaj sodi o zgodovini, o nekem nauku, skrivnost-

nih zakipitih, prorokbah in ali je za vsako ceno treba poslušati glas davnine? Vprašati pa ga treba s spoštovanjem, ki gre poedincu, z vsemi varščinami, ki jih zahtevajo blagri bodočnosti: Svoboda in napredek.

Da je tu od vsega pričetka zanikano, kar naj se zanika šele na sugestivno vprašanje — kdo bi tako tanko razlikoval? Čas je sofisticen, mimo spomenikov zdrave logike hiti na plan. Na plan in mimo njih!

Da taki taktiki ni kum — pogum, je jasno. Samo zato še ni židovska. Vendar nam židovstvo kot kategorija more pojasniti mnogokaj, kar nam je tu še uganka. Kaj je s cinizmom, kaj s frivolnostjo? Kaj s pomanjkanjem vsakršnega razmerja do prave vrednote? Odkod smeh, ki ne izziva mogočnca, pa tudi ne zaničuje teptanca, temveč ilustrira le lastno — naključje? Vera, ki ne veruje niti v Boga, niti vase in zato pojmuje zgodovino materialno? Notranje identitete nima in zato ne pozna heroizma? Srčne pobožnosti ne pozna in zato živi brez muzike? Večnosti ne potrebuje in se zato zateka k materialnim vrednotam?

Naj bo kakor že! Tudi Pavliha je izgnil, humorist, ki so mu postavili nogo. Humorju so izpodmlela tla: povdarek na empiričnih zaključkih ne izzove več smeja pri

občinstvu, ki so mu ti empirični zaključki vse, spekulacija nič.

Kaj pa če židovstvo ni plemenski problem, ampak duševna smer, psihična konstitucija, ki se mora pojaviti v vsakomur in se je v zgodovinskem židovstvu le veličastno udeležila? Kaj če je res, da se bije boj kakor v letu 1. še danes: ali židovstvo, ali krščanstvo, ali kšeft ali kultura, vrsta ali osebnost, videz ali vrednost, zemeljsko ali višje življenje, plojenje ali ideja človeštva, denar ali duša, nič ali božanstvo — človeštvo, odloči se! Tretjega kraljestva ni?

Kakorkoli: kategorija ali duševna smer, zmaga ta ali oni. Gotovo je le, da je naš najmlajši nesmrtnik stal tu in ne tam. Zakričal je; potem ga je zasulo. Za razglabljanje ni bil rojen. Široka duša Dostojevskega bi v njem ne bila imela prostora. Z bičem v roki je švrkal, sekal, ranil, z Dionizom v očeh je vriskal do neba popotnik. Ko pa se odmičejo zastori izpred njegovih oblik in nam ga vrača zemlja, ki ga je vzela, se nam zdi, da je njegov pravi obraz še drugačen. Plačal je razdor, ki svetu gre po sredi, kakor pravi poet, z bolečino. In ta ga je ovenčala vsega.

Da ne bo prekasno, ko se nam čez petdeset let približa docela in stoji tik pred nami in bo njegova beseda umljiva vsakomur —: »Tretjega kraljestva ni!«

+ Občinske volitve v Zagrebu in belgrajsko časopisje. Z občinskimi volitvami v Zagrebu se obširno bavi tudi belgrajski demokratični časopisje, ki že pripravljajo odnosa tla za neugodno nerazpoloženje po s. urnem demokratičnem porazu. Tako piše »Pravda«: »Danes že opazujemo dve močni struji: na eni strani hrvatski blok z radikali, na drugi pa ostale stranke z demokrati na čelu. Vsi nasprotniki bloka razumevajo vedno bolj nevarnost zmage separatističnega bloka. Ostre graje je vredno, da so se bloku pridružili radikali. Kot dokaz za to naj služi dejstvo, da tiskajo radikali svoje volivne oklice v »Hrvatski« tiskarni. Niti misli ne smemo na to, kaj bi nastalo, če dobi zagrebško občinsko upravo Radić v svoje roke, ker ni težko zamisliti, v kakšnih odnosih bi on živel z državnimi oblastmi.«

+ Dežuje v Jugoslaviji, in sicer padajo z neba v prav veliki meri — odlikovanja. Kmalu bo v naši državi več ljudi z odlikovanji nego brez njih. Na ta način bodo odlikovanja zgubila seveda vsako vrednost. Mi sicer sploh ne smatramo odlikovanj v obliki raznih zvezd, medalj in pentelj za več nego igračo, nad katero imajo mnogi ljudje nedolžno veselje, toda če se kdo odlikuje, naj se vsaj za res izvanredne zasluge. V zadnjem času pa odlikovanja ker dežujejo na ljudi, ki v najboljšem slučaju niso storili nič drugega nego svojo dolžnost, katero bi bil vsak drug na njihovem mestu ravnatko izpolnjeval. Vsaj mi Slovenci smo hvalabogu še vedno tako tenkovestni, da strogega vršenja službene dolžnosti ne smatramo za kaj izrednega. Ta nazor pa hoče zdaj uveljaviti naša centralna vlada, ki kar sipa »ordene« na različne predsednike raznih državnih uradov, dasi bi njihove posebne zasluge človek zastojal iskal z mikroskopom.

+ Italijanska ljudska stranka na mednarodnem demokratičnem kongresu. Te dni se vrši v Parizu mednarodni demokratični kongres. Na kongres je poslala italijanska ljudska stranka dva svoja zastopnika: don Julija de Rossija in poslan. Milanija. Don Sturzo je z njima poslal svoje pismo, v katerem naglašja, da hoče ital. ljudska stranka s svojo udeležbo na kongresu dokazati, da morata Francija in Italija nele gojiti med seboj priscrčne sosedske odnose, ampak tudi čim največ doprinesiti za obnovo Evrope.

+ Zaupnica Bonomi je vladila. Te dni je morala italijanska vlada zopet sklicati parlamentu dajati račun o svoji zunanji in notranji politiki. O izjavah zunanjega ministra Della Torrette smo poročali; ministrski predsednik Bonomi je pojasnjeval vladno stališče in delovanje zlasti v sporu med fašisti in delavstvom. Koncem svojega govora je Bonomi zahteval zaupnico. Pri glasovanju je bilo od 356 oddanih glasov 251 za vlado. Bonomi je torej dobil zaupnico s 146 glasovi večine.

+ Veliko podkupovanje italijanskega časopisja. V italijanskem parlamentu je vložil poslanec Lupi vprašanje zaradi podkupovanja časopisja po nekem bankarskem ali industrijskem konzorciju. Ta konzorcij da hoče dobiti v roke monopol na kavo, ki se v Italiji pripravlja. Odgovorjal je minister Bevione, ki je naglašal, da živa tisk v Italiji največjo svobodo in vlada nima sredstev, da bi nadzorovala liste. V kratkem pride na dnevni red načrt tiskovnega zakona, ki naj da vladi možnost tako potrebne nadzorstva nad tiskom. Posl. Lupi z odgovorom ni bil zadovoljen in je vztrajal na tem, da se je ustanovil časniški trust, ki je podkupil mnogo listov v ta namen, da podpirajo njegove gospodarske interese. Na namigavanja so odgovarjali Gray, Meda in Turati, ki so vsi odločno zavrnili insinucijo, da bi bili sami ali njihovi listi v kaki zvezi z dotičnim trustom.

+ Irsko vprašanje. Med irskimi in angleškimi delegati se je, kakor smo že poročali, sklenil dogovor, ki pomeni konec sto- in stoletnih sporov med Anglijo in Irsko. Anglija je veliko odnehala, kar dokazuje veliko državniško modrost njenih odgovornih voditeljev. Skrajni nacionalistični krogi na Irskem in Angleškem seveda ne bodo s to rešitvijo zadovoljni, prvi zato ne, ker se ni dosegla popolna državna neodvisnost Irke, drugi zato, ker se ne morejo vmisliiti v to, da bi Irka postala dominion z lastno armado, zunanjo politiko in finansami. Največ težav bodo prizadeli Ulsterci, kojih parlament mora dogovor odobriti. Tudi irski parlament bo delal težave, upajo pa, da končno sprejme dogovor med Lloyd Georgem in sinfajnovskimi delegati. Potem postane odpor Ulstercev čisto iluzoričen, ker so se ti naslanjali dozdaj itak samo na angleške imperialiste.

+ Egiptovsko vprašanje postaja zelo resno. Zmerna konstitucionalna stranka ministrskega predsednika Adli paše je odklonila statut, katerega je ponudil Egiptu lord Cuffon, in sedaj sodeluje s turškimi nacionalisti pod vodstvom Zaglul paše. Za irskim vprašanjem bo treba Lloyd Georgu rešiti egiptsko.

Rusko vprašanje.

V nekaterih jugoslovanskih listih se berejo glede na bodoči razvoj notranje in zunanje politike ruske države stvari, ki niso samo v nasprotju z resničnimi smericami ruske politike po revoluciji, ampak ustvarjajo tudi neko čisto neutemeljeno zapanje v bodočnost, ko bo baje Rusija brez-pogojno podpirala jugoslovanske interese v Evropi.

Ta vera v Rusijo pohaja iz časov, ko je carska Rusija zasledovala takozvano slavnofilsko politiko napram Balkanu. Toda ta politika je bila bolj pravoslavna, protiturska in gospodarsko-ekspanzivna čisto v interesih ruskega izvoza v Evropo nego slavnofilska v resničnem pomenu besede. Po revoluciji je ta politika izgubila tako svoj izvor kakor svojo smer in tudi ni več take gospodarske važnosti za Rusijo nego je bila v preteklem stoletju. Danes ima Rusija rešiti veliko važnejša vprašanja ob baltičkem morju in tihem oceanu ter nasproti takozvanim obrobim državam počenši od Rumunije do Finske. Le v koliko ji bo mogla biti tukaj v korist, bo prišla Jugoslavija v poštev za Rusijo. Kar se Carigrada tiče, se Rusija delavskih in kmetijskih svetovetov nagiba k temu, da pripade Turčiji kot najmočnejšemu zavezniku Rusije nasproti zapadnim kapitalističnim velesilam.

Najbolj aktualno pa je za Rusijo v sedanjem momentu vprašanje tesne gospodarske zveze z Nemčijo. Stinnes, Rathenau in Simons so se te dni v Londonu dogovarjali z angleškimi velekapitalisti o tem, ali bi se ne dal osnovati veliki angleško-nemko-francoski konzorcij za industrijsko povzdigo Rusije. Nemčija predlaga, naj se ji dovoli moratorij glede odplačila reparacij, zato pa hoče naložiti primeren delež v mednarodna industrijska podjetja v Rusiji, ki naj bi ji nesla toliko, da lahko zadosti svojim obveznostim v Evropi. Stvar je seveda le načrt, ki visi še v zraku, toda Nemčija je že danes dobila v Rusiji trdnih tal in Rusija se njene pomoči ne bo branila, naj jo stane, kar hoče, zakaj Rusija ni Kitajska, da bi se ji bilo treba bati zasužnjevanja pod tuji kapital. To je zdaj problem Rusije, ne pa sanje o slovanskem Carigradu.

Končno pa med Jugoslavijo in moderno Rusijo danes ni nobene kulturne skupne vezi. To pa zato, ker se je Rusija kljub vsem težavam, boljševiški diktaturi in nasilju resnično demokratizirala in se čedalje bolj konsoliduje v tej smeri. Boljševizem se prelevlja v to, kar bi bila Rusija postala že po padcu carja, da si ni ljudski srd dal duška v vse uničujočem prevratu s najskrajnejšimi tendencami. Ta Rusija, naj bo Ljeningova ali Černova, gotovo ne bo našla nič skupnega z današnjim režimom v Jugoslaviji, ki je tak, kakor da bi sedel v Petrogradu še vedno na prestolu nesrečni Nikolaj Romanov. Če hočemo najti notranjega stika z današnjo in bodočo Rusijo, moramo svoj kurs temeljito preokreniti.

Dnevne novice.

— Ob triletnici smrti pisatelja Ivana Cankarja položi pevsko društvo »Cankar«, Ljubljana, v nedeljo dne 11. decembra ob pol 11. uri venec na grob velikega pisatelja in obenem zapoje dve žalostinki.

— Umrl je v Litiji včeraj popoldne ob 4. uri g. Josip Elsner, trgovec in posestnik. Pogreb bo v nedeljo popoldne ob pol 4. uri. Blag mu spomin! Preostalih naše iskreno sožalje!

— V Strugah je umrla najstarejša žena v 91. letu Uršula Kralj, mati č. g. Fr. Kralja, župnika v p. v Litiji. Znanec se priporoča v molitev.

— Najboljši dokaz. Današnji »Slov. Narod« je konstatiral sledeče: »Iz krajev, kjer ni ne duha ne sluha o Sokolstvu, kjer ima klerikalizem še najugodnejša tla, tam so tudi največje surovine.« Najboljši dokaz za to trditve je doprinešen v našem današnjem poročilu o razpravi zoper bivšega sokolskega starosta gorenjske župe g. dr. Mirka Trillerja.

— Vsi člani Udruženja Jugoslovanskih novinarjev, sekcije Ljubljana se pozivajo, da do 15. decembra t. l. vpošljejo na naslov predsednika sekcije — g. Fran Smodeja, glavni urednik »Slovenca«, Ljubljana — svojo fotografijo z lastnoročnim podpisom na desnem spodnjem kotu slike.

— Konzulat Češkoslovaške Republike v Ljubljani pozivlja vse češkoslovaške pripadnike, ki stanujejo v oblasti imenovanega konzulata in so lastniki avstro-ogrskih vojnih posojil, katere so dali proti reverzu žigosati z jugoslovanskim žigom, da pošljejo svoje reverze takoj tukajšnjemu konzulatu v ČSR. V Ljubljani, kateri jih bode, v svrhu izročitve vojnih posojil njih lastnikom, odposlal generalnemu konzulatu češkoslovaške republike v Belgradu v nadaljno ukrepitev. Omenjeni reverzi naj se pošljejo najkasneje do 31. decembra 1921 tukajšnjemu konzulatu. Vendar se pa s tem ne prejudicira poznejšemu odloku vlade češkoslovaške republike, če in pod katerimi pogoji se bodo ta vojna posojila pripoznala.

— Umrl je na Dunaju bivši načelnik korespondenčnega urada dvorni svetnik Ernst Riek.

— »Kulturac«. Pred par dnevi so neznanzi zlikovali razbili v Zagrebu pri upravnistvu »Narodne Politike« tablo z napisom. K temu pripominja

»Narodna Politika«: »Tablo smo sneli, ali si bomo zapomnili, če ne poedli pa vsaj družbo teh razbijačev, ki so priredili ta strahopetljiv napad na našo upravo. Napadalcem ni bilo dovolj, da so razbili tablo, oni so pobili tudi okna in zid, da bo spomin na nekulture razbijače še dolgo ostal na poškodovanih objektih. Samo naprej, razbijaški strahopetci! Dan obračuna ne bo izostal!«

— Pripravljalni odbor krojaških mojstrov opozarja na ustanovni občni zbor Udruženja samostojnih obrtni oblačilne stroke za Slovenijo v Ljubljani, ki se vrši 11. decembra t. l. ob pol 10. uri dopoldne v salonu hotela »Lloyd«. K udeležbi se vabijo vsi g. krojaški mojstri in g. mojstrice, ki se za zadevo zanimajo. (K)

— Lepe božične razglednice ima v zalogi Slov. Straža. Komad stane 1 K 50 v., na debelo 1 K 20 v. Naša narodna dolžnost zahteva, da se spomnimo tudi o božičnih praznikih z malim darom naših sorojakov. To pa najlažje storimo, če kupimo razglednice Slov. Straže ter tako podpremo naše tako potrebno nar. obrambno društvo.

— Zagovorniki alkohola. Zveza gostilničar-skih zadrug za Hrvatsko, Slavonijo in Medunurje je poslala na ministrstvo za narodno zdravje obširno poročilo in pojasnilo k zakonskemu načrtu o pobjanju alkoholizma. V tem memorandumu ostro napadajo ta zakonski načrt, ki ga je priredilo ministrstvo za narodno zdravje, in imenujejo ta način skrajno nespretnost. V memorandumu dalje na dolgo in široko pobijajo opravičenost sličnega zakona, ki so ga forsirali »gospodje abstinentci, ki jih pri tej priliki najostreje obsojajo. Končno predlagajo v tej stvari plebisit.

— Pretep. Na cesti pri Sv. Duhu sta Peter Porenta in France Krmelj pretepla Janeza Kalana. Deželno sodišče je obsodilo Porento na 2 meseca, Krmelja pa na 6 tednov težke ječe.

— Nesreči. Matiju Oreharju v Kokri je padel hlood na desno nogo in mu jo je zdrobil. — Med delom si je poškodoval delavec Ivan Starin iz Male Loke desno oko.

— Krepka zausnica. Jakob Rozman iz Trboja se je sprl v Komurkovi gostilni z Jožetom Knificem in ga udaril. V prepir se je vmešaval tudi Jože Čebašek, ki je udaril Rozmana s tako silo po ustih, da mu je izbil tri zobe.

Grehi se maščujejo nad grešniki.

Maribor, 6. dec.

Ljubljanska zveza hišnih posestnikov je zadnje dni po Sloveniji razposlala pozive na javne protestne shode, na katerih se naj kategorično protestira proti podaljšanju zaštite najemnikov. Maribor z okolico se je temu pozivu odzval v nedeljo dne 3. t. m. v Gambirnovi dvorani. K sreči je bil na tem shodu udeležjen tudi zastopnik SLS g. urednik Zebot. K sreči pravimo, ker bi se bila sicer sovražnost do najemnikov še bolj razpasla, kakor se je že in kakor je tudi odmevala iz večine protestnih govorov. Gosp. Zebot je prevročekrvene opozoril, naj se z napačnim tolmačenjem tega perečega socialnega vprašanja ne razširja še globlje brezdnost med gospodarji in najemniki, katerih slednjih je še danes mnogo brez strehe po vagonih itd.

Ne bomo se dalje spuščali v potek tega protestnega shoda kot takega. Važnejša je politična stran tega shoda. Ne le razni nemški govorniki, tudi predsednik društva sam, g. Gloser, je konstatiral, da hoče demokratiška stranka to udeležbo samo zato uveljaviti potom zakona, da vplvi več volivcev za svojo stranko. Ali tudi to trditve ne maramo globlje raziskovati. Pred nami se reži čisto drug greh, ki se ravno sedaj maščuje nad grešniki samimi.

Po zadnjem ljudskem štetju Maribor ni nič posebno narastel; obstal je skoro pri isti številki kakor jo je izkazal pred 10 leti: 30 tisoč prebivalstva. Odkod potem ta občutna stanovanjska beda, ki sili še danes toliko ljudi v — živinske vagone, dočim je bilo svojčas v Mariboru toliko stanovanj na ponudbo? Odgovor je lahek: ker je po prevratu v Maribor se naselilo toliko bank, špedicijskih in raznih špekulativnih podjetij, katerih nobeno ni gradilo novih stavb, ampak je pokupilo večje hiše, prepodilo stranke in iz stanovanj preuredilo lokale, pisarne itd., a pri tem pa svoje osebe naselilo v druge hiše; ker so plačali vsako še tako pretirano ceno, so našli stanovanja, iz katerih so se morali umakniti reveži, ki takih cen niso zmogli. In potem je prirastlo še število odvetnikov, pa tudi zdravnikov preko 100 odstotkov; oba ta stanova sta zopet izrabila za pisarne in ordinacijske sobe prejšnja stanovanja.

To so glavni grehi, ki jih je zakrivila vlada sama, ker je brezbržno gledala to veliko useljevanje v predvojni mali Maribor, kjer se po vojni do letos ni gradila niti ena hiša. S tem glavnim grehom se je hotela vladajoča stranka prikupiti najpreje velikemu kapitalu.

Ko je bil že ta greh storjen, ta greh, ki je rodil v Mariboru toliko zla, zahteval je toliko človeških žrtve, je šel gospod minister za socialno skrbstvo dr. Kukovec in je izdal znano naredbo o povišanju stanarine. S tem drugim grehom se je mladoliberalna stranka hotela prikupiti nele slovenskim nego tudi nemškim močtem po obmejnem ozemlju, sploh po Štajerskem (da ne govorimo še o hrvatskih in srbskih čifutih).

Ta drugi veliki greh, ki je takoj rodil današnjo draginjo, je tudi v strankarskem oziru rodil tako pretečo nevarnost, da bi pri morebitnih volitvah mladoliberalna stranka v vseh mestih lahko na prstih sešela še ji zvesto ostale pristaše iz uradniških in nižjih slojev.

To pretečo katastrofo je naposled uvidel tudi sicer trdoglavi g. minister Kukovec in njegova klika. Treba je bilo požar če ne po-

gasiti, ga vsaj omejiti. Tako so se smatrali primorane saj na videz udariti tudi — hišne gospodarje z uveljavljenjem podaljšane zaštite najemnikov. Preveč razvajeni, si gospodje zdaj tega udarca ne dopuste, zato po celi deželi in državi zdaj dvigajo svoje protestne glasove, zato jim očitajo, da iščejo za nove volitve novih volivcev tam, kjer jih je več, in teh je gotovo v vrstah najemnikov.

Gospoda, ki se je igrala z dvema ognjema, je zdaj sama običala med dvema gorečima stoloma, ki vtegneta takoj raznetiti katastrofalen požar, kakor hitro sede gospoda od JDS pretrdo na eden ali drugi teh dveh stolov.

Nič drugega, samo to smo hoteli pribiti, da se grehi maščujejo nad grešniki samimi.

Štajerske novice.

Š Umrl je 8. t. m. pri sv. Mohorju poleg Rogaske Slatine g. Martin Debelak, oče g. dr. Janka Debelaka, direktorja pošt in brzojava za Slovenijo. Pokojni je bil nad 30 let nepretrgoma župan v svoji rodni občini. Dosegel je starost 80 let. Bil je vedno zaveden Slovenec in daleč na okrog visoko spoštovan. Pokopali ga bodo danes ob 2. uri popoldne. Naj v miru počiva!

Š Mariborska porota se pričena v ponedeljek 12. t. m. in bo trajala bržkone do božičnih praznikov. Doslej so razpisani sledeči slučajji: 12. decembra: Zorko Peter, uboj; Raviar Filip, požig; 13. decembra: Gomilšek Alojz, požig; 14. decembra: Šandor Kalmann, umor; 15. decembra: Podgorelec Jakob in tovariši, tatvina (traja najbrže 2 dni); 17. decembra: Marinič Franc, uboj, Kranje Janec, uboj; 18. decembra: Zorjan Anton, uboj.

Š Afera Pesek-Lovrec, ki je bila določena za vzkljeno sodišče Maribor na 6. decembra, je preložena; baje se združi z vzkljeno razpravo Pesek-Klemenčič. V nekaterih mariborskih pravniških krogih se celo čuje, da se od neke strani namerava delegirati drugo sodišče, najbrže okrajno sodišče v Celju. Gotovo je, da pri mariborskem vzkljenem sodišču dosedaj ta razprava za ta mesec še ni določena.

Š Kdo je kriv, ako za božične praznike v Mariboru ne bo mleka? Nekateri dolžijo predsednika občinskega sodišča sod. svet. dr. Vidovica. Kolikor nam znano, ta obdolžitev ni točna. Cele mlečne krize in vseh bojev, ki se dogajajo dnevno na Glavnem trgu, so krivi soc. demokratiški člani obč. sodišča, ki zahtevajo ceno, ki nikakor ne odgovarja dejanskemu razmerju. Uvaževati treba, da donajajo mleko na trg ponajveč ubogi viničarji, katere so socialisti lovili ob času, ko so jih rabili za volitve. Zakaj ne vidijo milijonarjev, ki prodajajo velike množice mleka v večja podjetja še dražje ko po 10 K?

Prosveta.

pr Cankarjeva proslava. Splošna delavska zveza »Svoboda« za Slovenijo v Ljubljani priredi danes v soboto dne 10. decembra ob 20. uri v veliki dvorani Mestnega doma Cankarjevo proslavo s sledečim sporedom: Stefanija Ravnikar: Legenda o Kristovi suknji (recitacija); Anton Podbevšek: Ob triletnici telesne smrti Ivana Cankarja (predavanje); Stefanija Ravnikar: Tretja ura (recitacija). Vstopnina za osebo 1 din. Čisti dobiček je namenjen za Cankarjev spomenik.

pr Božična umetna. razstava v Jakopičevem paviljonu se odprvi prihodnji teden. Poleg nekaterih znanih tukajšnjih umetnikov razstavi po daljšem presledku kolekcijo svojih del R. Marčič. Kdor izmed umetnikov se hoče razstave udeležiti, naj se prijavi najkasneje do 13. t. m. pri R. Jakopiču, Turjaški trg 2.

pr Betetov koncert dne 7. dec. 1921. je bil menda do zadnjega prostora razprodan — pač ne pričakovano za solistovski nastop. Ze samo to je znamenje, da mora Ljubljana od Betetta kaj posebnega pričakovati zlasti, ker smo prav pred kratkim imeli priliko slišati sijajnega ruskega basista Holodkova. Morda je tudi želja po primerjanju nekaj vlekla. In res se primerjanje samo valjuje, dasi se laže najdejo korenita nasprotja kot podobnosti. Če smo pri Holodkovu občudovali negumno moč in ogromno prvobitno silo njegovega nekoliko trpekega nastopa, njegovo težnjo po do skrajnosti napetih dramatičnih efektih, pri Betettu v prvi vrsti hvalimo izredno voljnost in mehko glas, ki nam vselej iznova odkriva čudovite modularne zmožnosti, nikjer trdote, nikjer vzolja, nikjer sunka, vse do skrajnosti odtelano in ublaženo; hkrati razločno, jasno izgovarjanje, čisto, polno vokalizacijo, kar in to navzile temu, da dolga in utrudljiva vožnja v mrazu na njegov glas očividno ni blagodejno vplivala. Spored je bil pester, zastopani različni skladatelji od Fr. Vilharja do Kogojca in Škerjancja; seveda ni bilo brez vrzeli v razvoju, ki jih bodo pa — upamo — prihodnji koncerti izpopolnili. Opomnimo naj še to, da so se morale nekatere pesmi, ki so pisane za visoki glas, postaviti nekoliko nižje, kar seveda že samo po sebi na značaj pesmi tudi vpliva, vpliva pa tudi razlika med barvo visokega in nizkega glasu: kot je n. pr. razlika med lahkim, zračnim tenorjem in polnim, zgoščenim basom. Zato zlasti pesmi, pisane za visoke lirčne glasove, napravljajo pač zelo gorak, toda ne tako lahkotnega, kipečega vtisa.

Izmed Lajovčevih smo doslej najmanjkrat slišali: »Pesem starca«, ki se je pevcu očitno prilagala.

Sattnerjev: »Zaostali ptič« je skrajno preprosta skladba, pa ni brez vsebine; tudi pel jo je kar toplo. — Michlova: »Človeka nikar je na dolgo razpredena; v uvodu vse vre, kasneje dobro raste, kaže tudi mehka mesta; v sredini se prikaže dobra podkrepitev v klavirju, ki se preljuje v prijeten uvod v drugi del, ki se dobro razvija, proti koncu se hočejo vrivati običajni postopi, pa se jim spretno umika. — Pavčič je med sedanjimi skladatelji za samospeve bržkone najbolj poljuden; njegove skladbe so jako sračno spočete, izraz občutja pesnikovega tako v glasu tako spretno podan, da tudi povprečno, glasbeno ne izobraženo nbo takoj začuti sorodnost njegove glasbe s svojim čuvstvom. Zlasti se mu posreči kak glasbeni dvupel (Dedek samonog). Pa tudi globlje vase poseza (Priplula je pomlad). — Kogojeva: »Da sem jaz Jezus je nasičena z globoko zajetimi barvami, vsa je živ kontrapunkt, v napevu in spremljanju kaže prevečane postope. Seveda pa ta glasba ni za vsak dan, vsaj vsakdanji ljudje je ne bodo še tako hitro s polnim užitkom prebavili. — Adamič v novejših skladbah očitno išče poglobitve, marsikje pred vsem harmonično (Noč), išče sončni tvoj; melodično pa marsikje svojim

Naznanilo preselitve

Slavnemu občinstvu in cenjenim odjemalcem vljudo naznanjam, da se je **preselila tordka**

Rug. Agnola

trgovina stekla in porcelana

iz dosedanjih prostorov z Dunajske ceste šte. 11

na Dunajsko cesto šte. 10
ter je od 6. t. m. naprej zopet otvorjena.

Ob tej priliki se svojim cenjenim odjemalcem za mi do sedaj izkazano zaupanje in naklonjenost najpriskrbeje zahvaljujem ter se za nadaljno naklonjenost priporočam.

Spoštovanjem lastnica tvrdke **Angela Stancer od Agnola.**

Tovarna

JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip 4. Podružnica: Šelenburgova ul. 4.

PODRUŽNICE:

MARIBOR
Gospodsk. ul. 38.

NOVO MESTO
Glavni trg.

KOČEVJE
Štev. 39.

Barva vsakovrstno blago

Kemično čisti obleke.

Svetilnika ovratnike, za-
pestnice in srajce.

Medić, Rakovec & Zankl, prei. A. ZANKL
sinovi.

Tovarna kemičnih in rudn. barv ter lakov.
Centrala: Ljubljana. D. z. o. z. Skladšče: Novisad.
Brzjav.: Meraki Ljubljana. Telefon 64

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke vse vrste barv, suhe in ožnate, mavce (Gps), mastence (Federweiss), strojno olje, karbolitne, steklarski in mizarski krej, pisarski, slikarski in mizarski copiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

•MERAKL• Lak za pode. •MERAKL• Linoleum lak za pode.
•MERAKL• Emajlni lak. •MERAKL• Branoilne.

Ceniki se začasno ne razpoložajo!

ASTRA D. D. V Z GREBU

veletrgovina s kemijsk. proizvodi nudi po najugodnejših cenah:

BENZIN v cisternah, železnih sodih in kantah **BENZIN**

Popolnoma beli, dvojno rafinirani **PETROLEJ** v cisternah, sodih in zabojih.

STROJNO OLJE vseh vrst in kakov. **STROJNO OLJE**

ameriško **AVTOOLJE** ameriško

cilindarsko olje, maščobno mazilo 1. t. d.

Poslovnica: Preradovičeva 2, tel. 23-88. — Skladšča: Kotu-
raška cesta 40, telefon 24-17; Vlaška ulica 68, telefon 7-00.

Kvas (droži-germ)

proizvaja in vsaki dan raz-
pošilja v svežem stanju

Tvornica Arko

Zagreb.

Naročajte in širite „Slovenca“.

COSULICH-LINE

(prej AUSTRO-AMERIKANA)

Trst - Amerika prevaža potnike v New-York redno 3 krat, v Južno Ameriko po 1 krat mesečno. — Pojasnila in prodaja vozniških listkov.

Simon Kmetec glavni zastopnik za Slovenijo, Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.

Prospekt II. emisije delnic Jadranske banke d. d. v Beogradu.

Izvršujoč sklep izvanrednega občnega zbora delničarjev z dne 30. novembra 1921, objavlja podpisani upravni svet

povišanje delniške glavnice od K 30,000.000.—

na K 120,000.000.—

z izdajo novih

nom. K 90,000.000.—, t. j. 225.000 komadov delnic po nom. K 400.— s pravico na dividendo za leto 1921.

Emisija novih delnic se izvrši ob sledečih pogojih:

1. Delničarji imajo pravico, da optirajo na vsako staro delnico tri delnice II. emisije po tečaju od K 600.— plus 5 % obresti od 1. januarja do 15. decembra 1921 (K 28-80) za komad. (Z ozirom na uspeh semestralne bilance Jadranske banke d. d. v Beogradu za I. semester 1921 je pričakovati, da se bo v nove delnice vloženi denar zelo povoljno obrestoval in da bo dividenda za I. 1921 znatno presežala znesek od K 28-80, vplačan na ime obresti od 1. januarja do 15. decembra 1921.)

2. Delničarji, kateri želijo izvršiti svojo opcijsko pravico, morajo predložiti v času od 1. do 15. decembra 1921 stare delnice (oziroma začasna potrdila) v svrhu prežigosanja na blagajnah:

- Jadranske banke v Beogradu ali njenih podružnic v Celju, Cavtatu, Dubrovniku, Eregnovem, Jelsi, Korčuli, Kotoru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Sarajevu, Splitu, Šibeniku in Zagrebu, dalje na Dunaju, v Trstu, Opatiji in Zadru.
- Banke in štedionice za Primorje na Sušaku ali njenih podružnic na Reki in v Bakru.
- Prve hrvatske štedionice v Zagrebu ali njenih podružnic v Beogradu, Bjelovaru, Brodu n. S., Celju, Cirkvenici, Čakovcu, Daruvaru, Delnicah, Djakovu, Gjurjevcu, Hloku, Karlovcu, Kraljevići, Križevcih, Mitrovici, Novi Gradski, Ogulinu, Osijeku, Požegi, Reki, Senju, Sisku, Subotici, Sušaku, Sv. Ivanu Zelini, Varaždinu, Vel. Gorici, Vinkovcih, Virovitici, Vukovaru in Zemunu.
- Frank Sakser State Bank, New-York.
- Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir,

in hkrati vplačati protivrednost prevzetih delnic II. emisije.

3. Razlika med nominalno vrednostjo in emisijskim tečajem novih delnic pripade po odbitku stroškov emisije rezervnemu skladu banke.

4. Delničar, ki v predpisanem roku ne prijavi opcijske pravice in ne izvrši vplačila, zgubi opcijsko pravico.

5. Prevzem eventualno neoptiranih delnic je zajamčen po domačem kapitalu.

V Beogradu, dne 30. novembra 1921.

Upravni svet

Jadranske banke d. d. v Beogradu.

Prometni zavod za premog

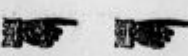
d. d. v
LJUBLJANI

prodaja iz slovenskih premožnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti in v celih vagonih po originalnih cenah premožnikov
za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja
in razpečava

prima čehoslovaški in angleški koks za livarne in
domačo uporabo ter kovaški in črni premog

Naslov: Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Nunska ul. 19

Zadružna Gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Dunajska cesta šte. 38/I
(začasno v prostorih Zadružne zveze). Telefon št. 21.

Podružnice: DJAKOVO, MARIBOR, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT, ŠIBENIK.

Ekspozitura: BLED. — Interesna skupnost s: Svepčo Zanatijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50,000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Drž. razr. loterije.